

הלכות ראש השנה תר-תרא

רלג

שאין אומרים זמן כיון ששני הימים הן קדושה אחת וכיום אחד הן חשובין א"כ נפטר בזמן של אתמול שהוא תחילת קדושת היום ולמה יהזור לומר זמן באמצע וכן כיום שני על השופר אין לומר זמן שכבר נפטר בזמן שאמר אתמול על השופר¹⁷.

אבל יש אומרים¹⁸ שצריך לומר זמן בין בקדושת ליל שני בין על השופר משום שמה שהן נחשבין כיום אחד ארוך אינו אלא מחמת מנהג אבותינו שהיו בזמן קדושת החדש על פי הראיה והיו חוששין שמא באו עדים אחר המנחה ונמצא ששני הימים הן יו"ט אחד וקדושה אחת עליהם וכיון שאבותינו היו מברכין זמן כיום שני אף שהיו עושין אותן קדושה אחת וכיום אחד שהרי אם באו עדים אחר המנחה עיקר הו"ט של תורה הוא למחר ויום ראשון אינו אלא מדברי סופרים וכחול הוא חשוב לגבי יום שני שבו הוקבע החדש¹⁹ לפיכך גם לנו יש לברך זמן בליל שני (אף בארץ ישראל) כמו שמברכין בכל יו"ט שני של גלויות כדי שלא לשנות ממנהג אבותינו:

וְהַלְבַּח כְּסָבְרָא הָאֲחֵרוֹנָה²⁰ מִכָּל מְקוֹם לְכַתְּחֵלָה מִיּוֹב שִׁוְיָא אֲרַם אַתְּ עֲצַמּוּ מִיּוֹדֵי סַפְקֵי בְרַכְתָּהּ²¹ וְיַלְבוּשׁ מַלְבוּשׁ חֲדָשׁ²² בַּעֲנֵן שְׂצָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיו שֶׁהַחַיִּינוּ בְּשַׁעַת הַלְבִּישָׁה²³ כְּמִ"שׁ בְּס' רַב"ג²⁴ או יקה פרי חדש ויניחנו לפניו בעת הקידוש²⁵ ויברך שהחיינו ויהא דעתו גם על המלבוש או על הפרי²⁶ ואם יש לו תירוש חדש לא יקדש עליו כדי לברך עליו שהחיינו דמצוה מן המובחר לקדש על יין ישן כְּמִ"שׁ בְּס' רַב"ג²⁷ אלא יקדש על הישן ויניח התירוש לפניו²⁸ וכשיגיע לשהחיינו יקה הכוס של תירוש בידו²⁹ או יתן ענינו בו³⁰ ויברך שהחיינו וישתה הכוס של יין ישן³¹.

ואם אין לו בנד חדש ופרי חדש עם כל זה יברך שהחיינו³² שהעיקר כסברא האחרונה: ז וכן בתקיעת שופר של יום שני לכתחלה ילבש התוקע בנד חדש³³ ויהיה עליו בשעת ברכת שהחיינו (ומנהג ספרד שלא לברך שהחיינו³⁴).

ואם חל יום ראשון בשבת שלא תקעו בשופר³⁵ אינו צריך ללבוש בנד חדש בשעת תקיעות יום שני כיון שלא בירך עדיין שהחיינו על השופר:

תרא סדר יום שני של ראש השנה וכו' ב' סעיפים:

א כיום שני מתפללין שחרית ומוסף כמו ביום ראשון^א.

ח"ג ע' רש), ואוכלים כשעור ומברכים עליו ברכת אחרונה ולא על יין הקדוש (אוצר נדבתי חב"ד ר"ה ע' פב). וראה שלחן המלך ח"ב ע' עה הערה 1.
סד סעיף ב.
סה תשובת ודעות מימוניות שם.
סו מנהגים (שיטת) ר"ה ע' קא). הובא ברכי משה ס"ק א. מ"א סק"א.
סז מ"א שם בשם מנהג משה ס"ה תתכ.
סח מנהגים שם (משם: זמן התירוש).
סט האגור ס"ה תתקא. שיע' ורמ"א שם.
ע ח"א סק"ג.
עא ב"י מר"ה ולענין משמעות ש"ע ס"ג.
עב טור ושו"ע ס"ג.

נד ראה לק"ש ח"ו ע' 17 בהערה.
נה וד"י בתשנב שם, ודש"ס. הובאו ברא"י ודעות מימוניות שם. טור ושו"ע ס"ב.
נו כדלעיל ס"ד.
נז שו"ע שם.
נח מר"ש מרומונות בתשובת ס"ה קכ. הובא ברא"ש ודעות מימוניות שם, ובפור.
נט דעות מימוניות שם, ורמ"א ס"ב.
ס מ"א סק"א (בשקנה בנד שצריך להפריז).
סא סמ"ה ב"שנו"ר לא תיע לדינן, וראה שו"ע שם ס"ה סדר ברת"ל פ"ב ח"ד.
סב רא"ש שם. טור ושו"ע שם.
סג רא"ש שם. טור ולבוש ס"ג. ובסידור: בליל שני של ר"ה נוהגין להניח פ"ח בגי' המקדש ויתן עניו בו ויאמר שהחיינו. וראה פסקי הסידור אות קעה. ומנהג חב"ד לאכול הפ"ח קודם גזילת דים למעודה (ספר המנהגים – חב"ד ע' 56), כדי למנוח אכילת הפ"ח לברכת שהחיינו (אג"ק

הלכות ראש השנה תרא-תרב

וקורין מוהאלהים נסה את אברהם^ב עד סוף הסדר^ג כדי להזכיר עקדת יצחק^ד ומפמיר קורא בתורה כמו אתמול^ה ומפמיר בירמיהו^ו כה אמר וגו' עד הבן יקור וגו' מפני שחובת היום להזכיר זכרונות^ז ובאותו ענין נאמר^ח יזכר אוזכרנו עוד על כן הזמו מעו וגו':

ב ובמוצאי ראש השנה מברילין^ט בין בתפלה בין על הכוס^י כמו במוצאי שבת אלא שאין מברכין על הבשמים ועל האש^{יא} כמו בשאר מוצאי יום טוב כמו שנתבאר בס' תצ"א^{יב} ע"ש:

תרב סדר עשרת ימי תשובה וכו' ה' סעיפים:

א מתענין למחרת ראש השנה והוא תענית ציבור^א כמו"ש בס' תקמ"ב^ב וכל הלכותיו נתבאר בס' תקנ"ג^ג ע"ש:

ב וכל הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים מרכיב בתפלה ותחנונים ונהגים לומר אבינו מלכנו כו' ערב ובוקר^ד מלבד בשבת^ה וכן בערב שבת אחר מנחה אין אומרים אותו^ו כמו שנתבאר בס' (תקצ"ב) [תקפ"ד]^ז:

ג ואומרים בכל יום^ח חזן משבתי ג' פעמים ויודיו קודם עלות השחר מלבד בערב יום הכיפורים שאין אומרים אותו אלא פעם אחת^ט:

ד אם אירע מילה בין ראש השנה ליום הכיפורים אין אומרים תחנון^י ולא הוא רחום^{יא} כו' אבל אומרים אבינו מלכנו^{יב} (ואל ארך אפים^{יג} ולמנצח^{יד}):

ה אין נותנים חרם בין ראש השנה ליום הכיפורים^{טו} שלא לעורר כחות הרין בזמן ההוא^{טז} וכן אין משביעין אדם בבית דין בימים האלו^{יז} שלא להביא עונש שבוטעה לעולם הרי"ג

ב בראשת כב, א. נחמד מגילה לא, א. מור וש"ע שם.
ג מור וש"ע שם.
ד רש"י שם ד"ה מפמירין, לבוש ס"א.
ה מור וש"ע שם, ובדלעיל ס' תקפד ס"ג.
ו לא ארזים נברא שם, מור וש"ע שם.
ז רש"י שם ד"ה הבן ר"ן שם (ג, ב) ד"ה גמ', ב"י ד"ה ומ"ש וקורין, לבוש ס"א.
ח ירמיה לא, יט.
ט סוד ושו"ע ס"א.
י ב"י סוף הס"א, לבוש ס"א.
יא מור וש"ע שם.
יב סוף ס"א.

סימן תרב

א מור ורמ"א.
ב סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה מור וש"ע שם ס"א (בזמן גדליה).
ג סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה מור וש"ע שם סוף ס"א.
ד סוד ושו"ע, וראה גם נמ"ם הל' תשובה פ"ג סוף ה"ה, ומגנת הב"ד שלא לומר מלכות בעש"ת מלבד ביום גדליה (ספר המנהגים – הב"ד ע' 58).
ה מור ורמ"א.
ו ר"ן ד"ה (מ, א) ד"ה גמ' (ב"ה), ש"ת הריב"ש ס' תקב, מנהגים (קלוינר) ס' לא (בעש"ת), (מירנא) עש"ת (ע' קד), רמ"א.
ז חבט ס"ד.
ח לבוש ס' תרב, פ"ו.
ט מנהגים (קלוינר) ס' לא (בעש"ת), (מירנא) כ פ"ו.

ז מנהגים (קלוינר) שם, מהר"ל הל' עש"ת (ע' דש), דרכי משה ס"ק א, מ"א ס' תרד ס"ק ב.
ח סוף ה' (ר"ה) וש"נ.
ט ב"י בשם דרוקח ס' רג, רמ"א, ובסידור לא הובא.
י ראה מור, לעיל ס' רפח ס"ח, שערי הכולל פל"ז אות ב ואות ה.
יא ב"י בשם דרוקח מוס"י רג ורס"י רד, רמ"א.
יב מנהגים (מירנא) עש"ת (ע' קד), רמ"א, ובדלעיל ס' קלא ס"ג.
יג מנהגים שם, לבוש ס"ב.
יד דרכי משה ס"ק א בשם הגהות מנהגים ישנים (שינוי) נוטחאות שם ש"ן 30), רמ"א, וראה שיהות קדש ל' תשרי תשל"ה (שלא לומר גם אבינו מלכנו), אמר מנהגי הב"ד תשרי ע' קמו אות ל.
טו זכ"ה בסידור (במים תפלת שחרית) לפני אל ארך אפים (שאין אומרים ב"ה ותשובה ופירות קמן וגדול ב' ימים וערב פסח וכו' באב) וש"נ, אבל ראה שיהות קדש שם, אמר מנהגי הב"ד שם, מנהגי מלך ע' 30.
טז מנהגים (מירנא) שם, דרכי משה שם, וראה גם לעיל ס' רכב ס"ח, אבל ראה בסידור שם (לפני למנצח): מנתג ספר שבעל יום שאין אומרים בו תחנון ונפילת אפים אין אומרים למנצח ע"ק ולא תפלה לדוד.
יז מהר"ל הל' עש"ת (ע' דש), רמ"א, וראה גם לעיל ס' חבט ס"ד.